

«Η διαμόρφωση των σχέσεων μεταξύ βιβλιοθηκών και φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης»

Παπαδημητρίου – Γεωργιάκη Δανάη, Φιλόλογος - Βιβλιοθηκονόμος

1. Ποια είναι η κατάσταση σήμερα (νομικό καθεστώς, πολυμορφία, δυσκολία συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών φορέων ενός δήμου)
2. Ποιο είναι το επιθυμητό. Σχεδιασμός κοινών δράσεων - συνοχή
3. Προτάσεις.

Οι ελληνικές δημοτικές βιβλιοθήκες πέρασαν στον 21^ο αιώνα κουβαλώντας μαζί τους πολλά βάρη που έχουν άμεση σχέση με τον φορέα τους, την τοπική αυτοδιοίκηση και αφορούν:

- το νομικό καθεστώς
- τους τρόπους χρηματοδότησης
- την στελέχωση
- την ανάπτυξη και κυρίως την προσέγγιση του δυνάμει αναγνωστικού τους κοινού.

Αυτά τα θέματα εκκρεμούν για μεγάλο αριθμό δημοτικών βιβλιοθηκών και περιμένουν λύση προκειμένου να ανταποκριθούν στο ρόλο τους που είναι η δυνατότητα παροχής γνώσης – γρήγορα και έγκυρα – σε ένα ευρύ κοινό με πολλές ανομοιομορφίες και σε συνδυασμό με τα κοινωνικά και πολιτισμικά φαινόμενα του καιρού μας όπως :

- λειτουργικός αναλφαβητισμός
- αύξηση πολιτιστικών μειονοτήτων
- ανεργία και αδυναμία πρόσβασης στη νέα οικονομία της πληροφόρησης

Όλα αυτά τα θέματα απαιτούν λύσεις που χρειάζονται

- νομοθετικές ρυθμίσεις
- σχεδιασμό

- συντονισμό
- αναδιοργάνωση των υπηρεσιών πληροφόρησης

Ας αναφερθούμε εν συντομία στο **νομικό καθεστώς**.

Ο κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων Ν3463/2006 και πάλι δίνει τη δυνατότητα πολλών νομικών μορφών όπως ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, τμήμα πνευματικού κέντρου κ.λ.π.

Η πολυμορφία αυτή έχει λογική στο βαθμό που δεν είναι εφικτό να οριστεί κεντρικά ο τρόπος που κάθε δήμος θα διαχειριστεί τα τμήματα που έχει ή θέλει να δημιουργήσει.

Ωστόσο επιδρά άμεσα στην οργάνωση και λειτουργία των δημοτικών βιβλιοθηκών γιατί η δομή τους παραμένει ασαφής και δημιουργούνται προβλήματα σε τομείς συνεργασίας και ενιαίας αντιμετώπισης θεμάτων δικτύωσης και αναπτυξιακής πολιτικής.

Η λειτουργία των βιβλιοθηκών- κέντρων πληροφόρησης και άλλων πολιτιστικών δομών υπόκειται σε κάποιους κανόνες.

Η νομοθετική κατοχύρωση συγκεκριμένων προδιαγραφών δομής και λειτουργίας θα διευκόλυνε τα πράγματα.

Μία προσπάθεια αντιμετώπισης μέρους του προβλήματος αυτού έγινε με την έκδοση από την ΕΕΤΑΑ τον Δεκέμβρη του 1998 ενός οδηγού που περιείχε ένα σύνολο βιβλιοθηκονομικών κανόνων και είχε συνταχθεί από βιβλιοθηκονόμους.

Θα μπορούσε να αποτελέσει την απαρχή θεσμοθέτησης των κανόνων λειτουργίας των δημοτικών βιβλιοθηκών, πράγμα που απ όσο γνωρίζω δεν έγινε.

Ο τρόπος χρηματοδότησης έχει και αυτός τις ιδιαιτερότητες του:

- η βιβλιοθήκη εξαρτάται κατ ευθείαν από το δημοτικό ταμείο ή
- η βιβλιοθήκη είναι ΝΠΔΔ οπότε διαθέτει και ίδιους πόρους από κληροδοτήματα.

Στην δεύτερη περίπτωση χρειάζεται ένα σωστό οργανωτικό μοντέλο ώστε να είναι δυνατή η εξοικονόμηση πόρων για διάφορες δράσεις όσες είναι δυνατό να καλύψουν οι πόροι αυτοί.

Αν δεν υπάρχει πλάνο τα χρήματα σπαταλιούνται σε αδιάφορες δράσεις που βαφτίζονται σημαντικές για τους γνωστούς λόγους.

Η στελέχωση είναι ένα ακανθώδες θέμα. Συχνά ελλείπει ο Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας. Όπου υπάρχει και τηρείται τα πράγματα είναι καλύτερα. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις που έχει γίνει ένας Οργανισμός και επειδή δεν βολεύει κάποιους αλλάζει (μετά την παρέλευση 2ετίας) και μετατρέπονται οι θέσεις. Το αποτέλεσμα δεν χρειάζεται να το πούμε. Όλα πάνε πάλι πίσω.

Συνήθως όταν γίνεται λόγος για **οργανωτικό μοντέλο ανάπτυξης της βιβλιοθήκης** σε ένα Δήμο, η στάση της δημοτικής αρχής είναι αδιάφορη σαν να μιλάει κανείς για κάτι περιττό.

Η απουσία όμως οργανωτικού μοντέλου ανάπτυξης δημιουργεί :

- αποσπασματική αντιμετώπιση της οργάνωσης και συντονισμού ενεργειών
- άνιση κατανομή των πόρων και απουσία αναπτυξιακού σχεδιασμού
- έλλειψη στρατηγικών στόχων παρέμβασης στα πολιτιστικά δρώμενα και στη ζωή της πόλης (πολλές βιβλιοθήκες δήμων δεν παίζουν ουσιαστικό ρόλο αλλά απλά αποθησαυριστικό)

Η απουσία ολοκληρωμένης συνεργασίας μεταξύ των δημοτικών βιβλιοθηκών αλλά και μεταξύ των πολιτιστικών τμημάτων των δήμων έχει ως αποτέλεσμα παραμένουν μακριά από τα νέα δίκτυα που αναπτύχθηκαν από τους πόρους του 2^{ου} και 3^{ου} ΚΠΣ, και έχει την ρίζα της στην έλλειψη γενικού σχεδιασμού αφού η Τοπική Αυτοδιοίκηση εξακολουθεί να μην ασχολείται με τον σχεδιασμό δράσεως των βιβλιοθηκών και το ευρύ φάσμα των δράσεων που από κοινού μπορούν να υλοποιήσουν οι δημοτικές βιβλιοθήκες όπως:

- κοινές στρατηγικές ανάπτυξης συλλογών
- εφαρμογή κοινών συστημάτων
- εκπαίδευση χρηστών

➤ διαδανεισμό

Ένας οργανισμός όμως χωρίς σχέδιο τείνει να αντιδρά αυθόρμητα δηλαδή να σπαταλά χρόνο, χρήμα και προσπάθεια.

Είναι δυνατόν να υπάρξει ομοιόμορφη ανάπτυξη των δημοτικών βιβλιοθηκών με ταυτόχρονη συνεργασία με τις άλλες πολιτιστικές υποδομές των δήμων;

Η απάντηση πιστεύω πως είναι καταφατική, αρκεί να τηρηθούν ορισμένοι κανόνες λειτουργίας των πολιτιστικών δομών των δήμων.

Κανόνες υπάρχουν καθώς και κεντρικός φορέας. Το ΥΠΕΣ η/και η ΚΕΔΚΕ.

Αρκεί να μην επαναληφθούν τα λάθη.

Πρέπει να παραδεχτούμε ακόμα ότι σήμερα όταν κάποια δράση εξελίσσεται σωστά αυτό οφείλεται σε κάποιους ανθρώπους αποφασισμένους να τα βγάλουν πέρα όπως λέμε. Αυτό όμως έχει ένα πολύ σοβαρό κόστος.

Όταν οι άνθρωποι για κάποιο λόγο αποχωρήσουν, αρχίζει η κατάρρευση.

Οι υπηρεσίες όμως που παρέχονται στο κοινωνικό σύνολο πρέπει να έχουν διαχρονικότητα ανεξάρτητα από άτομα και προσωπικές επιλογές.

Οι δημόσιες βιβλιοθήκες έχουν σημαντικά διορθωθεί γιατί ο φορέας τους ανέλαβε δράση που βέβαια δεν απέδωσε από τη μια μέρα στην άλλη.

Ένα ακόμα σημαντικό ζήτημα είναι η **αξιοποίηση των νεκρών συλλογών**. Σε πολλές πόλεις της περιφέρειας ένα μεγάλο μέρος των συλλογών αποτελείται από δωρεές που έχουν χάσει την άμεση πληροφοριακή αξία τους.

Μπορούν όμως να αξιοποιηθούν με την ψηφιοποίηση για να ενταχθούν και σε άλλες πολιτιστικές δράσεις του δήμου.

Πριν προχωρήσω σε κάποιες προτάσεις θα ήθελα να σας θυμίσω μία δράση του 1998 που ξεκίνησε και φυλλορρόφησε στην πορεία με αποτέλεσμα την αναστολή κάποιων εξελίξεων στον χώρο των δημοτικών βιβλιοθηκών.

Η αναφορά δεν γίνεται για λόγους κριτικής ανθρώπων αλλά για να φανεί πως ορισμένες δράσεις είναι θνησιγενείς και πρέπει να αποφεύγονται γιατί στην πορεία αποτελούν βαρίδια σε άλλες προσπάθειες πιο ορθολογικές.

Οι ευκαιρίες χάνονται με τον τρόπο αυτό και είναι πολύ δύσκολο να ξαναβρεθούν.

Πρόκειται για το λεγόμενο Ελληνικό Δίκτυο Δημοτικών και Κοινοτικών Βιβλιοθηκών.

Εκπροσωπώντας μία μεγάλη βιβλιοθήκη της περιφέρειας την Δημοτική Πατρών, είχα συμμετάσχει και στην διοικούσα επιτροπή αυτού του δικτύου, από την οποία παραιτήθηκα, οπότε νομίζω ότι μπορώ να κρίνω τα πράγματα.

Η ιδέα στηριζόταν σε ένα πάγιο αίτημα: την συνεργασία. Από το σημείο αυτό όμως μέχρι τη στιγμή που ναυάγησε αυτόνδρη τα λάθη διαδέχονταν το ένα το άλλο:

- θεωρήθηκε εξ αρχής ότι οι μόνοι που μπορούσαν να εκφέρουν γνώμη ήταν οι αιρετοί εκπρόσωποι των διαφόρων βιβλιοθηκών που συμμετείχαν
- η δεύτερη κατηγορία που είχε γνώμη ήταν οι υπάλληλοι των βιβλιοθηκών ανεξαρτήτως γνώσεων βιβλιοθηκονομίας και διοίκησης
- για ειδικούς δεν γινόταν λόγος. Δεν τους ήθελαν

Σημειώτεον ότι με την έναρξη και την δημιουργία της νομικής υπόστασης της συγκεκριμένης δράσης που είχε άμεση εξάρτηση από την ΚΕΔΚΕ, καταβλήθηκαν από τις βιβλιοθήκες χρήματα ανάλογα με το μέγεθος του κάθε Δήμου για τα οποία ποτέ δεν αποδόθηκε λογαριασμός, απ όσο γνωρίζω.

Έγινε και κάποιο σχέδιο δράσεως που παρουσιάστηκε σε «συνέδριο» το 1999 και το οποίο ουδέποτε υλοποιήθηκε γιατί δεν ήταν δυνατό να υλοποιηθεί.

Αναφερόταν σε αναβαθμίσεις των υπαρχουσών βιβλιοθηκών, δημιουργία διαδημοτικών μονάδων, ένταξη στο 3^ο ΚΠΣ και διαδημοτικές συνεργασίες, όλα πολύ σωστά και απαραίτητα. Ποιος και πως θα πραγματοποιούσε όλα αυτά δεν είχε προβλεφτεί.

Το αποτέλεσμα το ξέρουν πολλοί από τους παρισταμένους: ένα ολοστρόγγυλο μηδενικό που ωστόσο στάθηκε κάμποσες φορές εμπόδιο σε άλλες ιδέες που διατυπώθηκαν από ειδικούς και που έβρισκαν μπροστά τους το δίκτυο της ΚΕΔΚΕ που ωστόσο δεν υπήρχε

Ο λόγος που ανέφερα το συγκεκριμένο θέμα είναι για να δείξω ότι οι σχέσεις των βιβλιοθηκών με το φυσικό τους χώρο τους δήμους και την ΚΕΔΚΕ δεν έχουν μέχρι τώρα ακολουθήσει σωστή πορεία.

Κάποιες προτάσεις

- Λεπτομερής καταγραφή των δημοτικών βιβλιοθηκών που να εξετάζει δομή, στελέχωση, χρηματοδότηση, εξοπλισμό, παρεχόμενες υπηρεσίες

Η έρευνα αυτή είναι απαραίτητη γιατί τα στοιχεία που διαθέτουμε σήμερα είναι γενικά και συχνά δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

Η ΕΕΒΕΠ θα μπορούσε να παίζει καθοριστικό ρόλο στην ενέργεια αυτή μέσω και των περιφερειακών της τμημάτων.

- νομοθετική ρύθμιση για την εφαρμογή των διεθνών κανόνων λειτουργίας βιβλιοθηκών
- σχεδιασμός δράσης κάθε βιβλιοθήκης που θα λαμβάνει υπόψη την αποστολή, το όραμα, την περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης, τα θέματα που αντιμετωπίζει ο οργανισμός και ο δήμος
- πολιτικές απαιτούμενες για την επίτευξη κάποιου στόχου, σχεδιασμό δράσης (ποιος θα κάνει τι και πότε), επιμερισμό κόστους, μέτρηση απόδοσης

Η ευαισθητοποίηση των δήμων παράλληλα με την νομοθετική κατοχύρωση των κανόνων λειτουργίας των βιβλιοθηκών, θα κατορθώσει να εξαλείψει τις δυσκολίες πρόσβασης στην πληροφόρηση και να βοηθήσει την αντιμετώπιση των συνεχώς αυξανόμενων κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων όπως η αύξηση των πολιτιστικών μειονοτήτων, η αδυναμία πρόσβασης στις νέες μεθόδους πληροφόρησης του μεγάλου όγκου του αναγνωστικού τους κοινού και η δυνατότητα παροχής εύκολου διαβάσματος σε μία χώρα όπως η δική μας που, όπως λένε οι έρευνες που γίνονται κατά καιρούς, δεν διαβάζει.